Ч. 34.
(В. 128.)

23 Серпня (4 Вересня) 1896.

Річник XXI.
(нової серії VIII.)

Виходить у Львові кожної пятниці.

Редакция, адміністрация і експедиция ул. академична ч. 8.

ПРАВДА

Ціна за місячник
в Австриї
на рік злр. 4·—
$^1/_2$ року „ 2·—
$^1/_4$ „ „ 1·—
за границею
на рік (8 руб.)
$^1/_2$ року (4 руб.)

ВІСТНИК ПОЛЇТИКИ, НАУКИ І ПИСЬМЕНСТВА.

Складаймо на науковий фонд товариства імени Шевченка!

„Ефемеричні успіхи нової ери". *)

(Конець.)

Перейдім тепер дальше на поле шкільництва середнього і народного. До нової ери Русини вдоволяли ся одною рускою ґімназиєю у Львові, рускими клясами рівнорядними в Перемишлї, мішаною рускою школою взірцевою (де вчили ся разом хлопцї і дївчата) при мужескій семинарії львівскій і 4-клясовою мішаною школою ім. Маркіяна Шашкевича у Львові, а при семинариях учительских в Тернополї та Станиславові було по одній клясї рускій вандрівній, себ то, що першого року була I. кл., другого — II. кл. а I-ої вже не було, третього — III. кл., а I. і II-ої не було, четвертого — IV-та, а не було вже I., II. і III-ої, відтак слїдуючого року знов була I. кл. і т. д. Така аномалія педаґоґічна і дидактична тривала кільканайцять лїт, хоч на се звертало ся бачність тодїшнього посла Ковальского. Взагалї окрім Львова не було на всїй австрийскій Руси руской ґімназиї окрім львівскої, в цїлій Галичинї не було чотирокласових руских шкіл народних окрім у Львові, а на всїй австрийскій Руси не було нї одної 4-клясової школи руской для дївчат.

За „нової ери" обставини сї змінили ся в користь Русинів. З руских кляс рівнорядних при ґімназиї в Перемишлї, заведених там наслїдком домагань п. Романчука в соймі, утворено окрему II. руску ґімназию

*) див. Правда 1896, ч. 31, 32, 33.

(а про се мусів таки подбати п. Барвіньский, поставивши в соймі відповідне внесенє, дарма, що був тодї ще в соймі і п. Романчук). В Коломиї утворено третю руску ґімназию на разї в формі кляс рівнорядних при тамошній ґімназиї польскій з окремим управителем. Сї рускі кляси рівнорядні будуть перемінені в окрему руску ґімназию (до чого вже непотрібно ухвали соймової), скоро лише стане потрібний на руску ґімназию будинок. При львівскій рускій ґімназиї знесено вправдї приготовляючу клясу, позаяк до тамошної ґімназиї молодїж підготовляють руска школа взірцева і школа ім. М. Шашкевича, але за те заведено кляси приготовляючі в Перемишлї і Коломиї, де нема 4-клясових руских шкіл народних, отже молодїж не мала нагоди приготовити ся відповідно до рускої ґімназиї.

Так само помножено за „нової ери“ число народних шкіл руских. При женьскій семинариї учительскій у Львові заведено 4-клясову руску школу взірцеву для дївчат, при семинариях учительских в Тернополї і Станиславові 4-клясові рускі школи для хлопцїв. В Самборі входить з сим роком руска школа взірцева, а через два роки війде в житє така школа при семинариї мужескій в Сокалї.

В радї шкільній краєвій засїдав до недавна з Русинів лише заступник гр. к. ординарияту, а від трех лїт з поміж двох членів наукового заводу предкладаних Видїлом краєвим а іменованих цїсарем засїдає п. Барвіньский і єго заходам яко члена Ради шк. кр. і яко посла треба в головній мірі приписати сї придбаня на полї руского шкільництва, як і сю обставину, що чимало професорів і катехитів народовцїв заняло в школах важні становища, що наші опозицийники називають карєрою, дарма, що самі домагають ся також „посад“ для Русинів.

Окрім того і для руского шкільництва на Буковинї настали лїпші часи аж в „новій ері чи за нового курсу“, коли сими справами заняли ся ревно тамошні посли Др. Стоцкий і проф. Пігуляк, а в сих змаганях допомагали їм таки лише пп. Барвіньский і Вахнянин, „на власну руку“, позаяк п. Романчук (як ми про се писали при иншій нагодї), заявив Дру Стоцкому іменем руского клюбу, котрого ще тодї був предсїдателем, що передовсїм мусимо (клюб руский) заняти ся галицкими справами, а п. Підляшецкий додав, що не можемо удавати ся до правительства, бо „ануж воно зробить яку „концесию“, а ми може ще будемо мусїли перейти в опозицию!“

Отже заходами сих новокурсників засїдає в буковиньскій радї шк. кр. проф. Пігуляк, а референтом для руских шкіл тамже єсть проф. Попович, що єсть також інспектором руских шкіл народних (доси був інспектором руских шкіл Волох). Вправдї звикли наші опозицийники вважати се покликанє Русинів до ради шк. кр. „синекурою“, „карєрою“ і тд.,

вправдї голос члена буковиньскої ради шк. є $^1/_9$, а галицкої $^1/_{12}$ цїлої ради, однак можна би виказати численними фактами, що голоси сї були нераз у важних справах рішучі.

На останку ще й се навести треба, що з сим роком шкільним відкрита вже перша руска кляса рівнорядна при нїмецкій ґімназиї в Чернівцях яко засновок першої рускої ґімназиї на Буковинї.

Успіхи шкіл залежать чимало і від книжок шкільних. А вже-ж кожний, що осуджує справи хоч троха предметово, без упередженя, мусить признати, що від р. 1892 виготовлено всї рускі книжки для шкіл народних, рускі читанки для ґімназий і деякі инші учебники і що всї ті нові учебники рускі без міри більшу мають вартість як давнїйші. До тогож заведенє фонетичної правописи незвичайно улекшило науку рускої мови і усунуло ту самовільність, яка доси в тій науцї проявляла ся. Не достає ще вправдї тут і там відповідних сил учительских, — однак з часом і сї недостачі поповнять ся, а коли наука відбувати меть ся якийсь час на основі нових книжок шкільних, то й проявлять ся відповідні успіхи. Всякий мусить признати в книжках шкільних що до мови, що до змісту, що до позему наукового і методи укладу великий поступ в порівнаню з дотеперішними, а сим осягнено також великий успіх в рускій літературі педаґоґічній доси на жаль так убогій і занедбаній.

А коли ми доторкнули ся справи розвитку і поступу літературної мови рускої, то годї тут обминути „Вістник законів державних“, в котрім появляють ся в перекладї рускою мовою всї закони державні і розпорядженя центрального правительства. Хто хоч поверховно приглянув ся сему виданю, мусить признати, що воно має велике значінє для виробленя наукових висловів правничих, технїчних, промислових і т. п. До недавна спочивала редакция в руках Івана Головацкого, котрий видавав сей „Вістник“ язиковою мішаниною виробленою нашими москвофілами, „особымъ русскимъ языкомъ“. Само про себе розуміється, що дотеперішне виданє „Вістника законів державних“ анї на пядь не посунуло розвитку нашої мови вперед, воно придатне хиба „мишам на снїданє“ або Бойкам „на бриндзю“. Значінє сего виданя почували наші передові люди і в вісімдесятих роках пок. Др. Омелян Огоновский іменем товариства „Просьвіта“ робив у Віднї заходи, щоби редакцию віддано якому знавцеви рускої мови. Заходи сї показали ся безуспішними, позаяк Івана Головацкого а з ним і „язичіє“ у Вістнику з. д. піддержував гофрат Ковальский і б. секцийний шеф у міністерстві внутр. справ Ерб. Аж з новим роком повело ся таки нікому иншому, лише п. Барвіньскому довести до того, що редактором сего Вістника став Др. Олександер Кулачковский. Не знаємо, чи редактори „Дѣла“ задали собі стільки труду, щоб хоч троха уважно переглянути дотепер видані випуски „Вістника“,

*

а коли так, то нехай же скажуть, чи се також „ефемеричний успіх нової ери чи там нового курсу“, чи се має свою певну і тривалу вартість?!

Так само небавом має бути полагоджена справа редакторства Вістника законів краєвих для Галичини і Буковини в рускій мові.

Не хочемо тут дальше наводити успіхів осягнених ще дорогою адміністративною, як постепенне заведенє руских написів на староствах, судах, желізницях і т. д. (наші опозицийники витали се також насьмішливо: „овва! скринки почтові!“), порученє термінольоґії правничої Дра К. Левицкого до ужитку урядового, розпорядженя що до уживаня в урядах руского язика і письма і т. п. Не хочемо також впевняти, начеб сими придбанями вже вдоволено всїм домаганям і потребам культурним і національно-політичним руского народу. До сего можна віднести слова віденьского дописувателя „Дѣла“ (п. Романчука), що в січнї р. 1892, коли всїх тих придбань, які ми в наших статях навели, ще не було, написав: „Се був початок нової політики супроти Русинів, завдаток нам даний, а ми не перестанемо добивати ся всїх тих прав, які конституция австрийска признала всїм народам держави. Осягненє тих прав і відповідного нашому народному достоїнству становища в державі — буде залежати найбільш від розважного, консеквентного і діяльного поступованя цїлої рускої суспільности, а передовсїм руских послів“.

В чім жеж мало проявити ся се розважне, консеквентне і діяльне поступованє цїлої рускої суспільности і руских послів? — в тім іменно, щоби руска суспільність відповідно користувала ся сим задатком нам даним, сими придбанями, які ми постепенно осягали, а тим також поступала вперед у своїм культурнім розвитку, набирала сили і сьвідомости, щоби могла відтак добивати ся дальших прав. Руска суспільність повинна була тямити, що Чехи, котрих наші опозицийники звикли були до недавна ще вважати прикладом до наслїдованя, не зразу осягнули таке число ческих шкіл, яке нинї мають, не зараз дістали ческий увіверситет, ческу академию наук, а ще й до нинї при всїй своїй силї і сьвідомости не мають ческої мови у внутрішнім урядованю. Руска суспільність не брала собі прикладу з Чехів, як вони дорожать кожним хоч би найдрібнїйшим придбанєм, що їх посуває в національнім, полїтичнім і культурнім розвитку о оден ступінь вперед, як вони пядь за пядию здобувають собі що раз міцнїйше становище тим способом, що відповідно уміють користувати ся осягненими раз придбанями. Опозицийна частина нашої суспільности і руских послів не зрозуміла своєї задачі і не доросла до ролї розумної і поважної опозициї. Наші опозицийники своїм поступованєм показували лише, як страшно наша суспільність „скацапіла“, як мовляв пок. Д. Гладилович; вони переняли в усїм тактику у москвофілів

і їх орґанів. Само про себе розуміє ся, що для москвофілів такі придбаня як руска катедра історії обсаджена ще до того Українцем, рускі школи, підмоги для наукового товариства ім. Шевченка, і т. п. не тільки не мають вартости, але навпаки вони для москвофілів шкідні, позаяк розвиток національний і культурний руского народу, — се смерть для москвофілів. Тим то вони не тільки нехтують такими придбанями, але навіть такими, як „Днїстер“, проти котрого безнастанно риють, дарма що там допущено навіть Маркова! Отже нічого дивного, що москвофіли трубіли на весь сьвіт, що „успіхи нової ери чи нового курсу“ не мають ніякого значіня і вартости. Сю тактику переняли від москвофілів опозицийники-народовці, „Дѣло“ і п. Романчук, вмавляючи в руску суспільність, що се „дрібні і хвилеві користи“, „ефемеричні успіхи“, що „ті здобутки могли бути при инших обставинах хосенні, а при теперішних вони втратили свою вартість“, а поклики опозицийників „овва, що там паралєлька“, „овва написи на скринках почтових“ і т. п. стали стереотипними, а таким маловаженєм або нехтованєм неоден опозицийник здобуває собі славу великого патріота. А тимчасом руска суспільність покаже лише тим свою зрілість політичну, коли приналежно користувати ме ся сими придбанями а тим способом також причинить ся до зміцненя національного розвитку і до поступу руского народу.

Крути та не перекручуй!

(Відповідь „Дѣлу“ на відповідь.)

Протягом місяця липня с. р. помістили ми в нашім вістнику чотири передові статї п. з. „Зміна системи“, а приводом до сего була одна статя „Дѣла“, написана імовірно Пустопишином, котрої головна основа була: „зміна системи – се перший і найважнійший наш постулят, без котрого ніякі здобутки не можуть нас задоволити. Коли се настане, то решта скорше чи пізнійше сама прийде“.

Наші статї виказали на основі дійсних подій нестійність такого політичного розумованя опозицийників і се мусило вцілити їх в саму осередину, коли головний їх орґан „Дѣло“ поспішив з відповідю і подав її в чотирох передових статях в чч. 165—168, очевидно з пера тодішнього одвічального редактора п. Струсевича. Ми не могли зараз розібрати сеї відповіди „Дѣла“, позаяк місце було заняте в „Правдї“ статями про „Ефемеричні успіхи нової ери“ і иншими. Тепер же, коли маємо знов троха більше місця, хочемо присьвятити кілька слів сїй відповіди „Дѣла“

на наші статї, не тому, щоб вони мали яку стійність, але щоби виказати, яким оружєм воює наша опозиция, якою метою і тактикою послугує ся новий керманич „Дѣла“ і оден з галасливійших речників опозициї.

Передовсїм констатуємо, що редактор „Дѣла“ не заперечив і не ослабив анї одного нашого виводу, бо всї вони були основані на дїйстних подїях, зачерпнених у великій части з самого „Дѣла“. Задля того вхопив ся особлившої, доси не буваної методи і тактики: спершу нїбито подає хід гадок наших статий з „Правди“, очивидно з такими пропусками, що хто не читав сих статий „Правди“, не може зовсїм мати докладного і вірного про них розуміня і суду. Відтак „рекапітулює“ ті гадки „Правди“, підсуваючи там знов такі, яких в „Правдї зовсїм не було а дотого наводить нїбито власні слова п. Вахнянина, котрих той нїде і нїколи не говорив. На основі такої невірної „рекапітуляциї“, перемішаної з підсуненими „Правдї“ гадками, робить редактор „Дѣла“ свої виводи про політику нашого вістника і п. Барвіньского. Очивидно така тактика перенята у наших ґазетярів москвофільских, що не соромлять ся пускати в сьвіт найпідлїйші брехнї для осягненя своєї мети; вона обчислена на обаламученє легковірної публики, котра bona fide приймає все в „Дѣлѣ“ написане за щиру правду, а не маючи нагоди иншим способом сих виводів провірити, вірить in verba редактора. Отак у нас вироблює ся т. зв. опінїю публичну.

Ся відповідь „Дѣла“ замітна однак не тільки сею особлившою методою підсовуваня противникови і фалшованя єго гадок, але й деякими вельми характеристичними поглядами нїби проґрамовими полїтики народовско-опозицийної, котрим також годить ся близше приглянути.

У відповіди редактора „Дѣла“ нема якогось певного ладу і системи. Тимто будемо єму відповідати порядком тих справ, які він підносить в своїх статях.

В першій статї „Дѣло“ подає „хôдъ гадокъ“ наших виводів про зміну системи правительства супроти Русинів і замічає, що „п. Барвѣньскій уважавъ своимъ обовязкомъ розкрыти незрячимъ очи: выказати нестôйнôсть домаганя змѣны системы“.

Ми умисно підчеркнули слово нестійність, позаяк редакция „Дѣла“ підсуває нам такий погляд, якого ми нїколи і нїде не висловлювали. Се очивидно робить ся з наперед обдуманим заміром баламученя руского суспільности, що ось то реалїсти чи там новокурсники і їх шеф п. Барвіньский не признають потреби зміни системи правительства супроти Русинів і задля того „Правда“ нїбито виказує нестійність сего домаганя.

На доказ, що „Дѣло“ підсуває нам а також п. Барвіньскому і єго полїтичним прихильникам сей погляд, мусимо повторити до слова з 29 ч.

„Правди“ значну частину статї і тому подаємо її иншим письмом. Ми там писали ось як:

Подумаймо тепер над тим, що і як робити, щоби дїйсно всюди наступила виразна, рішуча і тривала зміна системи в користь Русинів?

Передовсїм мусимо стояти непохитно і консеквентно на яснім і виразнім становищі народнім рускім і рішучо отрясти ся і визволити ся від усего, що спиняє розвиток рускої народности на основі чистоавстрийскій. Тодї нїяке правительство не сьміє нам відказати потрібних до національно-культурного розвитку рускої народности засобів. Тодї і Поляки, хочби й шовіністи, не мати муть оружія проти нас. І задля того треба передовсїм рішучо не тілько зірвати з москвофілами, але й бороти ся з всїми, що допускають ся якихсь суперечностий або неясностий.

Одначе не тілько саме правительство може довести до зміни системи. Треба дїланя і з нашого боку. Ми повинні всюди користувати ся правами, які прислугують нам на законній основі нашій мові і народности, а поборювати і викорінювати з посеред рускої суспільности байдужність, маловажене або нехтоване нашої мови і тих інституций, які пособляють культурному розвиткови рускої народности в Австриї. Нехай руска суспільність знає, що ті придбаня, які ми осягнули доси для нашого національно-культурного і економічного розвитку — не „дрібні і хвилеві користи“, як учить п. Романчук і „Дѣло“, доказуючи софістично, що нїбито „ті здобутки могли бути при инших обставинах хосенні, а при теперішних вони втратили свою вартість“, але нехай знає руска суспільність, що се певні і тривалі підвалини до нашого народного розвитку (катедра рускої історії, ґімназії рускі і рускі школи взірцеві, Днїстер, субвенциї для наших народних інституций: театру, Просьвіти, наук. тов. ім. Шевченка і т. ин.). Нехай руска суспільність научить ся не тілько цїнити сї придбаня і ними дорожити, але нехай і в повній мірі ними користує ся, а тим покаже, що домаганя руских послів були виправдані. Тодї не зможуть нам указувати, що нема для кого закладати руских шкіл, що нема рускої науки й лїтератури, що не потрібно урядникам знати руского письма і язика, бо самі Русини домагають ся латиньского або польского. Нехай до руских кляс вписує ся не по 14 або 20 учеників чи учениць а по 80 або 100, як се стало ся в Ціллеї, нехай на виклади історії України-Руси ходить не 7 або 10 слухачів а хочби сто-двісті, нехай Русини до всїх властий урядових відносять ся в рускій мові, а не московщиною або язичієм, т о д ї с и с т е м а к о н е ч н о з м і н и т ь с я, бо й власти зрозуміють, чого Русини домагають ся і що їх домаганя зовсїм справедливі.

Нехай отже руска суспільність знає, що „зміна системи“, про яку безнастанно править п. Романчук, залежить т а к о ж від самих Русинів, а н е т і л ь к и в і д правительства, що Русини мусять з с в о г о б о к у д о с е г о п р и л о ж и т и р у к і що раз треба понехати давне рутеньство, яким пересякла вся полїтика п. Романчука

(die Regierung wird für uns sorgen = правительство най змінить систему, а решта скорше чи пізнійше само прийде — отже wir brauchen nichts zu thun).

З сего отже всякий безсторонний чоловік може впевнити ся, що ми зовсім не виказували нестійности домаганя зміни системи правительства супроти Русинів, а вказували на се, що така зміна залежить не тільки від правительства, але також від самих Русинів, що і Русини з свого боку мусять до сего приложити рук, а не зложивши руки в поли, вижидати, щоби правительство лише змінило систему, а решта скорше чи пізнійше само прийде.

Редактор „Дѣла" в своїй статї підсунув нам отже такий погляд на сю справу, якого ми не висловили, він умисне перекрутив єго!

(Далї буде.)

СУЧАСНА ЛІТОПИСЬ.

(Новий рік шкільний. Рускі школи і руска молодїж шкільна. Хибні інформациї „Дѣла". Наука рускої мови в школах і поступованє деяких орґанів шкільних і учителїв. Книжечки на нагороди пильности. Чи о. сов. Тороньский не заступає Русинів в ц. к. Радї шк. краєвій? Дикі претенсиї „Дѣла". Ще кілька слів про справозданє п. Барвіньского.)

Рік шкільний зачав ся, а шкільна молодїж горне ся знов до шкіл, щоби там набирати ся науки і підготовляти ся до будучого свого покликаня. В тій хвилї, коли се пишемо, нема ще певних даних, скілько рускої молодїжи поступило до шкіл взагалї, скілько руских дітий вписало ся до ріжних руских шкіл в краю. А число се засьвідчати ме з одного боку, на скілько руска суспільність взагалї зрозуміла вагу і значінє просьвіти і науки для культурного розвитку і поступу руского народу, а з другого боку стане доказом, на скілько руска суспільність оцінює значінє і потребу руских шкіл в нашім краю і вміє з них користати. Ми вказали вже в 33 Ч. нашого вістника на основі статистики шкільної з 1895 р. на те, що взагалї руска молодїж за мало горне ся до шкіл і що користає найбільш ще з ґімназий, а тимчасом, коли руский нарід має культурно розвивати ся і поступати, мусить витворити інтелїґенцию спосібну до роботи на ріжних полях.

Вельми важною булоб річию провірити, на скілько обовязкове умундуованє ґімназиястів і реалїстів вплине на фреквенцию рускої молодїжи в тих школах. Рада шк. кр. видала вправдї розпорядженє до дирекций що до пільг для учеників першої і осьмої кляси, як і що до надзвичайних випадків в инших клясах, однак обовязкове умундурованє буде не для одного бідняки важкою перепоною вступленя до середньої школи. Задля того розкриває ся тут вельми вдячне поле діяльности для руских бурс і товариств запомогових, як „Руслан", „Шкільна Поміч" і т. д., щоби йшли з підмогою убогій молодїжи руский.

А вжеж в народних школах і руских школах взірцевих при учительских семинариях нема таких материяльних перепон і задля того руска молодїж повинна би громадно вписувати ся до тих шкіл. На жаль не слїдно було тут з боку руских товариств якихсь живих заходів і запопадливости. Окрім наклеєня на Успеньскій церкві дрібнопечатаних оповісток, одноразової пригадки з проповідницї та статї „Дѣла“ в другий день записів — не видно було такої запопадливости, яка проявляє ся з нагоди якого небудь віча. А тут же розходить ся о цїле молоде поколїнє, будуччину народу. До тогож ще й статя „Дїла“ суботнїшна могла просто хиба обаламутити руских родичів, котрим воно править про „мужеску школу ім. М. Шашкевича“, коли тимчасом ся школа є мішана і до неї можуть вписувати ся не лише хлопцї, але й дївчата.

Колиж вже мова про сю школу, то позволимо спитати, для чого дирекция школи ім. М. Шашкевича не хоче приймати там дїтий з поза Львова? Дирекция певно дістала таке порученє з львівскої ради шк. окружної, приймати лише дїти тутешні. Коли так, то на якій же основі вільно польским школам львівским приймати дїти замісцеві?! Може би Рада шк. кр. зволила вглянути в сю справу.

А тепер ще одна справа, котру поручаємо бачности Ради шк. кр. На науку рускої мови зголошують ся і в школах виділових львівских і по ґімназиях та реальних школах в цїлім краю також Польки і Поляки. Рада шк. кр., на скілько нам відомо, видала окружник до дирекций, щоби заохочували молодїж руску вписувати ся на науку польскої мови (в школах, де вона не є предметом обовязковим) а молодїж польску, щоби вписувала ся на науку рускої мови. І дійсно польска молодїж именно по деяких містах і школах зголошує ся громадно на науку рускої мови. Однак відомо нам дуже докладно, що деякі дирекциї і деякі учителї або учительки просто відраджують польским дїтям ходити на науку рускої мови: po co tobie ruskiego? masz i tak dość uczyć się! а були навіть випадки таки тут у Львові, що оден директор записаних на науку рускої мови сам вичеркнув із спису і не позволив їм ходити на науку. Бувають знов такі випадки, именно в народних школах, де наука рускої мови єсть лише предметом науки, і задля того має менше число годин, як язик польский (викладовий), тих годин уживає ся не на науку рускої мови, а на калїґрафію, роботи ручні і т. д. а тим просто занедбує ся зовсім руску мову. Звертаємо ся задля того до Ради шк. кр. щоби поучила дирекциї в тих справах, а інспекторам краєвим і окружним поручила строго над сим наглядати.

Шкільні справи спонукують нас при сїй нагодї сказати дещо про нагороди для руских дїтий шкільних. Про се заговорив був в 153 Ч. „Дѣла“ дописуватель М. М. з краю, а хоч тепер що й но початок року шкільного, то не завадить про сю справу заздалегідь подумати.

Згаданий дописуватель „Дѣла“ задає питанє, чому багато деяких книжечок „Просьвіти“ не затверджені на нагороди і вичисляє з них деякі, на єго погляд, до того пригідні. Відтак питає ся, чому „Бібліотека проф. Насальского“ не поручена на нагороди?

На сї питаня дав засадничу відповідь сам дописуватель, обертаючи ся в своїй дописи до товариства „Просьвіта“, щоби воно печатало кни-

жечки свої теперішньою шкільною правописю. Сам дописуватель зрозумів, що се з дидактичних причин не можливо, щоби рада шк. кр. поручала на нагороди книжечки печатані иншою правописю, як шкільна. На скілько нам відомо, подавав уже проф. Насальский до ради шк. кр. свої книжечки і дістав відповідь в тім дусї, однак не вважав потрібним перевести таку зміну в своїм видавництві. Те саме повинна взяти під розвагу і „Просьвіта". Се товариство повинно би подумати, щоби шкільній молодїжи рускій передовсїм дати в руки більший молитовник шкільною правописю, бо виданий Руским педаґ. товариством вистарчає хиба для маленьких дїтий, а також о виданє гарних образків руских на нагороди.

На останку додамо, що Русини в радах повітових повинні дбати, щоби з повітових фондів закуповувано в своїм часї і рускі книжечки на нагороди, а не завадилоб, колиб і товариства „Шкільна поміч" старали ся на сю цїль призбирати який фонд.

В 185 ч. розписало ся „Дѣло" про перенесенє кількох учителїв (не подає близших даних) зі взглядів служебових і з тої нагоди нападає знов на п. Барвіньского. На се мусимо відповісти, що се проста напасть і зовсїм безосновна, бо передовсїм „Дѣло" не знає, чи і яке слово п. Б-ий „прорекає за тим нещасним учительством" і „яку заступає там гадку?" Засїданя Ради шк. кр. не суть явні, отже „Дѣло" не має права вимагати, щоби п. Барвіньский здавав справу з того, як сповняє там свій уряд. Дальше повинно „Дѣло" тямити, що сам п. Б-ий не єсть Рада шк. кр., що в ній засїдає, окрім намісника і віцепрезидента, 8 краєвих інспекторів, 2 совітників намісництва, 2 делеґатів ради міскої львівскої і краківскої, 1 делеґат видїлу краєвого, 2 заступників заводу наукового і 2 делеґатів ординариятів, а п. Б-ий має 1 голос! А вжеж коли п. Б-ий зовсїм не дбає про рускі справи і руске учительство в Радї шк. кр. то чомуж „Дѣло" не оберне ся до о. сов. Тороньского; хибаж він не заступає там Русинів і не має такого самого голосу як п. Б-ий?! Щож до „спокутуваня смертельно-важкого гріха в справі закона о надзорі шкільнім", то нехай „Дѣло", так дбале о вічне спасенє п. Б-го, буде спокійне о се, і полишить се єго власному сумлїню а само подумає над тим, скілько то воно смертних гріхів допустило ся!

В 176 ч. „Дѣло" робило докір п. Барвіньскому, що при розсилцї запросин на справозданє посольске „п о м и н а є сьвящеників" (хотїло мабуть сказати „обминає"! Тимчасом єгож дописуватель „зъ Брôдщины" в ч. 179 констатує, що було ш і с т ь сьвящеників, а знов жалкує, що не запрошено сьвітскої інтелїґенциї! Констатуємо, що був се збір в и б о р ц ї в а мабуть себе дописуватель зачисляє до інтелїґенциї. Дописуватель – таки залозецкий, хоч скрив ся під фірму „Письмо зъ Брôдщины", каже, що се був збір д о в і р о ч н и й, що посол обминув „не одно компромитуюче єго", і що з єго бесїди виходило таке „всьо роблю я... всьо, що маєте зробив я". На се єму скажемо, що збір не був довірочний, коли на нїм був сам дописуватель, хоч не прошений, а колиб був поставив яку інтерпеляцию, що до тих „замовчаних, компромітуючих" справ (певно має на тямцї видумки Kurjer-а, Галичанина і Дѣла) то був би дістав на все відповідь, хоч до того не був управнений. П. Б-ий здавав справу про свою дїяльність, отже згадував о тім, що зробив.

Чомуж дописуватель не заперечив сего, коли се неправда, а збуває все лише кепкованєм? На останку скажемо, що в салї, де були збори, не було анї комісаря анї жандармів, отже за се, що в місті були жандарми, не може одвічати посол.

Огляд полїтичний.

Австрийско-угорска монархія. Цїсар Франц-Йосиф гостить від понедїлка в нашім краю. Побут цїсарский має виключно лише військові справи і цїли на бачности, однак всюди, де лише появив і появить ся Монарх, находив і находити ме щирий і радісний привіть. Удержанє мира і розвитку монархії, розвиток свобід і прав та добробиту народів в державі поселених, се ідеали, які собі поклав метою наш Монарх. Тим то і руский нарід витає щиро і радісно споглядає на свого Монарха, в котрім бачить поруку і надію красної своєї долї і будуччини.

Перед приїздом нашого Монарха до Галичини був Відень місцем великих торжеств, там гостювала царска пара з прибічною свитою і державними мужами великого царства. Гостина царска у Віднї єсть неперечно, як висловив ся цїсар Франц-Йосиф, новою порукою приязних взаємин між Росиєю а Австро-Угорщиною а заразом порукою европейского мира і мирного полагодженя замішань на Сходї. Конференциї обидвох монархів і їх мінїстрів та амбасадорів відносили ся неперечно до полїтичних справ на сходї Европи, а зараз по від'їздї царя відбула ся під проводом цїсаря рада спільних мінїстрів, обидвох мінїстрів-президентів, мінїстрів скарбу і оборони краєвої неперечно в тій самій справі. Порозумінє в сих справах між обидвома безпосередно інтересованими монархіями дає поруку, що можна спокійно глядїти на хід справи східної.

Справа австрийско-угорскої угоди знов стрічає трудности именно що до продовженя привилею австро-угорского банку. Переговори правительства з банком були розбили ся, а тепер розпочали ся наново під загрозою, що правительство огляне ся за иншою ґрупою банковою, наколи банк сей не злагодить своїх условий. Наслїдком сего має і рада державна бути скликана не в половинї сего місяця, а з кінцем.

Заграниця. Царска пара виїхала з Відня до Києва, де мала бути посьвячена церква св. Володимира і відкритий памятник Миколи I., як се звіщав наш окремий кореспондент недавно. В дорозї з Відня до Києва помер нагло у ваґонї (коло Козятина) мінїстер Лобанов. Смерть єго відчує неперечно вся Европа, а наслїдки її можуть бути далекосяглі, позаяк покійник був рішучим прихильником мира і добрих взаємин з Австрийско-угорскою монархією.

Саме підчас побуту царскої пари у Віднї склали ся страшні події в Царгородї. Товпа Вірмен напала банк отоманьский, убила портиєра і кількох жандармів, а відтак занявши будинок, стала стріляти на полїцию. Понесли ся також вистріли з вірменьских домів на Турків. Се дало привід до різнї, яку виправили Турки на Вірменах. В тій різнї

полягло около 2000 Вірмен. Вправді тепер вже настав супокій, однак між турецкою людностю панує велике зворушенє проти Вірмен.

Тимчасом на Креті відбували ся переговори европейских амбасадорів з революцийним правительством кретийским на основі султаньского іраде. Християньский ґубернатор мав би бути іменований на 5 літ за порукою европейских держав і мав би право вета супроти ухвал народного зібраня, котрі не можуть нарушити зверхности султана. Жандармерия і судівництво мали би бути зорґанізовані, а для охорони меншостий мали би бути видані розпорядженя. Найновійші вісти подають, що Кретенції приймуть сї услівя. Около сформулованя сих условий помиреня заслужив ся після француского Temps найбільше ґр. Ґолуховский і консуль француский Блян.

Міністерска кріза в Болгариї покінчена. Князь не приняв димісиї міністра війни Петрова і сей обняв наново урядованє. Ходить лише ще о обсаду міністерства справ внутрішних і торговлї по Натховичу.

В Німеччинї втихомирило ся. Цїсар постановив зробити жертву для сивоголового канцлєра в справі реформи війскового кодексу карного.

В Бразилїї повстала ворохобня проти італїйских робітників на ширші розміри, так що італїйске правительство вислало ескадру для охорони своїх підданих.

Надіслане.

Інтерпеляция до „Академічної Громади".*)

П. Ів. Раковский позволив собі в своїм послїднім заявленю в „Дїлї" (против „Правди") виступити в імени „Академічної Громади". Отже позволю собі спитати назване товариство:

1. Хто уповажнив п. Раковского дїлити тих, що жертвували на фонд „А. Громади", на — прихильників та неприхильників „Правди", чи чиїх небудь? От я на пр., прихильник „Правди", жертвував досить давно на сей фонд, тож п. Раковский допустив ся навздогад безсоромної неправди!

2. Когож саме мав на мисли п. Раковский в своїй звістній промові? Честний чоловік нападає прямо, а викручує ся лише надутий молодик або клеветник.

Жертвуватель.

*) Оден з прихильників „Правди" надіслав нам сю інтерпеляцию до уміщеня і тому подаємо її тут без заміток з свого боку. Ред.

Видає і за редакцию одвічає: **Антін Березиньский.**

З друкарнї Наукового Товариства імени Шевченка під зарядом К. Беднарского.